

ANNO
CHRISTI
1095
Declaratio
conclit.
Romana.

sacerdotale officium pretio interveniente restituit quod si fecerit, officii sui periculo subjaceat.

Quia dies sabbati apud SS. Petrum nostrum in absinontia celebris est habitus, nos eorumdem auctoritatem sequentes, salubriter admonemus, ut quicumque se christianas religionis participem esse desiderat, ab eis carnium eadem die, nisi majore festivitate intervenientis, vel infirmitate impediens, absinet.

Si quis praedia B. Petri apostolorum principis vel alicuius ecclesie ubicumque posita in proprietatem suam usurparerit, vel sciens occultata non propalaverit vel debitu servitum exinde B. Petri, vel eidem ecclesie non exhibuerit, recognoscet se iram Dei, & SS. Apostolorum velut sacrilegus incurere. Quicumque autem in hoc crimen deprehensus fuerit, eamdem hereditatem.

C O N C I L I U M C L A R O M O N T A N U M

O B C A U S A M E A M D E M Q U A P R A E C E D E N S I N D I C T U M ,

Congregatum anno Domini mxcv. die vi. aut ut alibi legitur iv. Kalendas Decembris, tempore Urbani pape II. anno ejus viii. Philippi Francorum regis xxxvi.

Acta concilii **D**e rebus in bac synodo Claromontenſi gestis ista summariam narrat Bertholdus: In Galliis ad Clartum-montem synodus generalis a domino papâ in oðava sancti Martini congregata est, in qua tredecim archiepiscopi cum eorum suffraganeis fuerunt, & ducentæ quinque pectorales virgi numeratae sunt. In hac synodo dominus papâ eadem statuta quæ & in preterita synodo Placentina confirmavit. Insuper & Philippum regem Galliarum excommunicavit, eo quod propria uxore dimissa militis sui uxorem sibi in conjugium sociavit. Ibi etiam aliam synodus in tertiam subsequens quadragesima hebdomadam Turonie celebrandam denuntiavit. *Hac ipse. Eadem de excommunicato rege Sigibertus. Sed & Bertradam regiam pellicem eadem excommunicatione misit.* — **Willelmus Malmeburus**, Willib. q. c. 8. — **Antonius Argentinus** sic describit.

Varietatem lectionem adiici, inquit Severinus Binus, ex manucripto ad me transmissio per reverendum dominum Georgium Colverniensem theologum apud Duacenses doctorem & professorem, collegiatæ ecclesie sancti Petri ibidem canonicum & scholasticum, de ecclesia optime meritum.

quinto,
av. Kal. Decembris
spofolica
Arvernae. Anno domini Christi millesimo nonagesimo quarto, mense Decembri, decreta domini Urbaniani pape secundi in Claromontensi concilio data.

TITULI CANONUM.

1. **D**e pace non infringenda.
2. *De itinere Hierosolymitano.*
3. *Ut decanus sit presbyter, archidiaconus sit diaconus.*
4. *Ut clericis arma non portent.*
5. *Ut episcopus non eligatur nondum diaconus.*
6. *De emptis altaris vel ecclesiis.*
7. *De altaris quæ dantur monasteriis per personas.*
8. *Ut nullus sepulchrum exigat.*
9. *De clericis uxores sibi copulantibus.*

A statu B. Petri apostoli vel aliorum SS. legitime restituit, & pacem quadrupli de propriis bonis ANNO CHRISTI 1095. *Deo gratia.* *Sancti Petri.* *C. XL.*

Si quis episcopus fornicationem presbyterorum, diaconorum seu subdiaconorum vel crimen incestus in sua parochia, pretio, vel precibus interveniente confenserit, ubi commissum auctoritate sui officii non impugnaverit, ab officio suspendatur.

Ut omnis Christianus procuret ad missarum solemnia aliquid Deo offerre, & duci ad membra quod Deus per Moysem dixit: *Nisi apparabis in conspectu meo vacuus.* Etenim in collectis SS. Patrum liquido appetit, quod omnes Christiani offerre aliquid Deo ex usu SS. Patrum debent.

10. *Ut clerici faminas domi non habent.*
11. *Ut filii concubinarum clerici non siant.*
12. *Nemo in drabas circitatis præbendam habeat.*
13. *Ut clerici ad primum semper titulum ordinentur.*
14. *Nullus in eadem ecclesiæ geminos honores habeat.*
15. *Nullus ecclesiasticum bonorem de manu laici accipiat.*
16. *Ut principes investitures non faciant.*
17. *Ut episcopas aut presbyter fidelitatem laicis non faciat:*
18. *Nullus sine licentia episcopi capellans fiat laici.*
19. *Ut laici decimam non retineant, nec recipiant.*
20. *Ut laici altaria vel ecclesiæ deinceps non retineant.*
21. *Ut nullus alterius sibi hereditatem usurpet.*
22. *Nemo nisi perfectam confessio[n]em fecerit ad penitentiam recipiatur.*
23. *Ut carnes tota quadragestra non edantur.*
24. *Quibus temporibus ordines faciendi.*
25. *Ne filii presbyterorum siant clerici, nisi sint monachi aut regulares.*
26. *De sabbati sancti iugatio[n].*
27. *De jejunio toris & astasis.*
28. *Ut omnes de altari corpus & sanguinem separatis communicant.*
29. *Ut liberi sint qui ad crucem confugiant.*
30. *De iis qui ad crucem vel ecclesiæ confugiant.*
31. *Ut nullus clericorum bona diripiatur.*
32. *De iis qui episcopos incarcera[n]t.*

I.

Staturum est ut in omni die & monachi & *Concilium* clerici & feminæ, & quæ cum eis fuerint, *camarigilia* in pace permaneant; tribus autem diebus, scilicet secunda, tertia & quarta, ab aliquo alicuius apud nos illata non reputabitur pacis *fractio*: quatuor autem reliquis diebus si quis alicui injuriam intulerit, *fractio* sanctorum pacis reus habeatur, & prout judicatum fuerit puniatur.

II.

Quicumque pro sola devotione, non pro hominibus vel pecunie adepitione, ad liberandam ecclesiæ Dei Jerusalem profectus fuerit, iter illud pro omni peccantia repudetur.

Sursum de te

ANNO CHRISTI Ut nullus fiat decanus in ecclesia nisi presbyter; nullus archidiaconus, nisi Levita. Ut nullus dignitatis habeat gradum. Ut nullus sit archipresbyter, quod alicubi dicitur decanus, nisi sit sacerdos ordinatus: *Apud Gratianum D. LX. c. 1.* Nullus episcopus in ecclesia sua, nisi diaconus sit, archidiaconum instituere, nec archipresbyter aut decanum, nisi presbyteri sint, ordinare presumatur. Quod ut distictius teneatur, apostolica auctoritate prohibemus & interdicimus.

IV.

Ne aliquis clericus arma deferat.

V.

Ut nullus laicus, clericus, vel tantum subdiaconus in episcopum eligatur.

V I.

Ut nullus sibi præbendam emat. Quod si quis emerit, vel parentes ejus illi emerint, in manum & dispositionem episcopi se reddat. Hoc idem de altari & de omni ecclesiastico beneficio fiat.

VII.

Ut altaria congregatiōnibus canoniconum vel monachorum per personas data, mortuis personis libera redeant in manus episcoporum, nisi fuerint illis per eorum scripta vel privilegia confirmata.

VIII.

Ut nullus deinceps sepulturam exigat.

X.

Ut nullus sacerdos, aut diaconus, aut subdiaconus, sed & nullus qui canonicam habet, fornicationis sibi copulam adjungat. Quod si quis fecerit, a canonica omnino arceatur.

X.

Ut in dominis clericorum nullas licet habere mulieres, nisi quas sancti canones permitunt.

XI.

Ut nulli filii concubinarum ad ordines vel aliquos honores ecclesiasticos promoveantur, nisi monachaliter vel canonice vixerint in ecclesia.

XII.

Ut nulli clericorum licet deinceps in duabus civitatibus duas præbendas obtinere, cum duos titulos non possit habere.

XIII.

Ut omnis clericus ad eum titulum, ad quem primum ordinatus est, semper ordinetur.

XIV.

Ut nullus deinceps in una ecclesia geminos homines habeat,

XV.

Ut nullus ecclesiasticorum aliquem honorem a manu laicorum accipiat. Ut clericus nullum ecclesie honorem a laicali manu recipiat.

XVI.

Interdictum est, ne reges vel alii principes aliquam investituram de ecclesiasticis honoribus faciant.

XVII.

Ne episcopus vel sacerdos regi vel alicui laico in manibus ligium fidelitatem faciat.

XVIII.

Ut nullus presbyter capellamus alicuius laici esse possit in confessione sui episcopi. Ut nullus princeps capellamus habeat nisi quem sibi episcopus hunc, aut archidiaconus procuratorem anima delectum constituat, ex anno MS. cod.

Concil. General. Tom. XX.

XIX. Ne laici decimam partem de laboribus suis retineant, & sicut nec debent retinere, ita nec accipere.

X X .

Unde & interdictum est omnibus laicis, ne amplius altaria vel ecclesiæ sibi retineant.

X XI .

Ne aliquis laicus alterius sibi hereditates usurpet: quod si quis fecerit, nec reus satisficeret, nullus sacerdos eum interim ad penitentiam admittat.

X XII .

Similiter nec alium querilibet, nisi perfec-
tæ confessionem fecerit. Verbi gratia, ut si
perpetrato homicidio manerit in adulterio, vel
hujusmodi ad perfectam penitentiam minime re-
cipi debere decretum est. Attamen consilium
damus ut jejunet, & elemosynas det, ut ad ve-
ritatis viam possit reverti.

X III .

Ut nullus Christianus a capite jejunii usque ad pascha carnem comedat.

X IV .

Ne fiant ordines, nisi quatuor certis tempo-
ribus, & sabbato mediante quadragesima: &, ordi-
tunc protrahatur jejunium usque ad vesperas, &, media-
si fieri potest, usque ad craftinum, ut magis appareat in die dominico ordines fieri.

X V .

Ne filii presbyterorum, diaconorum, vel subdiaconorum canoniconum, ad ordines, vel alios honores ecclesiasticos promoveantur, nisi monachus vel canonicus fuerit: nisi vel fiant monachi vel regulares canonici.

X VI .

Ut in sabbato sancto protrahatur jejunium circa noctem.

X VII .

Ut semper fiat jejunium veris in prima hebdomada quadragesima: jejunium vero festatis infra hebdomadam pentecostes.

X VIII .

Ne quis communiceat de altari nisi corpus se-
paratim & sanguinem similiter sumat, nisi per
necessitatem, & per cautelam.

X IX .

Si quis ad aliquam crucem in via persequenti-
bus inimicis configurerit, liber ac si in ipsa eccl-
esia permaneat.

X X .

Quod si quis pro securitate ecclesie vel predi-
ctae crucis aliquod crimen peregerit, & ad eccl-
esiam vel crucem configurerit, accepta securitate
vitæ & membrorum, reddatur justitia.

X XI .

Ne aliquis clericus res episcoporum vel clericorum
vel in vita vel post mortem eorum diripiatur:
vel in usus proprios conferat. Quod si quis se-
cerit, anathema sit; & dictum est ab omnibus,
Fiat, fiat.

Apud Gratianum scilicet habet: De laicis quaestio
facta est, qui morientibus episcopis sive aliis cle-
ricis res defunditorum invasas ecclesias pauperibus
que surripunt: contra quos commune totius concilii anathema prolatum est, ipso papa huicimo-
di sententiam promulgante.

Si quis post interdicti presentis cognitionem e-
piscoporum seu presbyterorum aut aliorum cler-
icorum res invaserit, usque ad satisfactionem ex-
communicetur. Episcoporum vero deficientium
res per archipresbyterorum seu archidiaconorum
manus, aut secundum mortuorum iudicium pro

Fif

ipso

ANNO
CHRISTI
1095

iporum salute in elemosynas dispensentur, aut A
successori, qui futurus est, reserventur. Id ipsius
de presbyterorum seu clericorum rebus per episcopum vel supradictas personas, aut cui deficien-
tes commiserint, fiat. Si quis autem aduersus i-
sta presumperit anathema fiat.

XXXII.

Si quis episcopum ceperit & incarcavererit, perpetua infamie subjaceat, ulterius arma non
exerceat. Ex clamatum est ab omnibus. Fiat.

*Habentur canones. Qui autem exscripti, ista ad-
jecit: Hec sunt inventa in libro Lamberti episcopi Atrebatenensis ante quadringentos annos scri-
pto: que quia in promptu erant, mittenda pu-
tavi.*

In codem libro Lamberti, qui concilio interfuit, ut supra docimus, hoc habentur non omittenda: In Claromontensi concilio cui dominus papa Urbanus II. presedit, fuerunt cum eo cardinales Romani archiepiscopi xiiii. episcopi cxxv. abbates vero xc. & amplius, exceptis ho-
nesticis & religiosis diversarum regionum & pro-
vinciarum clericis & laicis.

Apud Gratianum insuper ista leguntur.

Congregato apud Claromontem urbem multo-
rum episcoporum synodali conventu, proposita
est nobis a quibusdam eorum questione de ecclesiis
vel de ecclesiasticis possessionibus a clericis vel
monachis usque ad presentiarum inconsultis epi-
scopis acquisitis. Nos autem usi saniori consilio
eorumdem episcoporum, condescendentes pro tem-
pore, providentesque ecclesiasticis paci, vel quia
aliter abisque inevitabilis periculo huiusmodi que-
stio non poterat procedere, apostolica auctorita-
te decrevimus, ut ea quae a clericis vei mona-
chis, vel a quibuscumque personis prout potue-
rint, usque hodie fuerint acquisita, rata peren-
niter & inconsulta permaneant, hoc tamen te-
nore, ne in posterum inconsultis episcopis talia
presumant.

Ex archivis
rectoratu
Tutio
mansi.

WILLELMI EPISCOPI PIETAVENSIS
TESTIMONIUM.

De sententia in Concilio Claromontensi adversus Do-
lensem episcopum pro Thuronensi eccliesia ab
Urbano papa II. lata.

* Fuisse, per
altitudinem.

Ego W. II. Dei gratia Pietavornum episcopus,
Quoniam Deus veritas est, oportet eos qui
ex Deo sunt, in his que veraciter cognoverunt,
veritatis testimonium exhibere. Nos igitur testi-
monium veritati reddentes, in veritate testamur
Radulm archiepiscopum Turonensem in conci-
lio Claromontensi coram beatissimo Papa Urba-
no ex eiusque patribus adversus archiepiscopum Dolensem proposuisse, & eum quasi subiectum
sibi super inobedientia impetravisse. Hujus igitur
impetitionibus, & archiepiscopi Dolensis respon-
sionibus dominus Papa attente consideratis, ad-
judicavit archiepiscopum Dolensem deinceps ar-
chiepiscopo Turonensi subjici debere; & de ino-
bedientia reatu satisfactionis condignam pleni-
tudinem exhibere. Hujus rei testes sumus.

In Miss. quoque cod. ad hoc concilium referuntur
quod habetur apud Gregorium de capellis monaco-
num cap. 1. In ecclesia ubi monachi habitant,
populus per monachum non regatur, sed capel-
lanus, qui populum regat, ab episcopo per con-
silium monachorum institutus: ita tamen ut ex
soli episcopi arbitrio tam ordinatio, quam de-
positio & totius vite pendeat conversatio.

ANNO
CHRISTI
1095

Excepit iste Gratianus ex collectione Bernardi Pa-
piensis. Porro apud eundem Gratianum recitati in-
veniuntur aliquot canonos ejusdem concilii Claromon-
tentis sub titulo concilii Arvernensis, cum eisdem si-
civitas.

*Insuper Et hoc sub rodore concilii Claromontensis
leguntur postea:*

In ecclesia ubi monachi habitant, populus per
monachum non regatur, sed capellanus qui po-
pulum regat ab episcopo per consilium monachorum
institutus; ita tamen ut ex solius episcopi arbitrio, tam ordinatio, quam depositio, & to-
tius vite pendeat conversatio.

*Hoc ex concilio Claromontensi. At non ita de trophiis
regularibus clericis faciendum respondit Ieo bis ver-
bis adversus Lemovicensem episcopum, talia in syn-
odo diocesana statuerunt. Quantum intellexi ex
literis ex vestra parte mihi nuper oblatis, gravi-
ter fert vestra fraternitas, quod Lemovicensis epi-
scopus in synodo agens, interdixit omnibus regularibus clericis & regimen parochiarum, & con-
fessionem penitentium. Qui rectius quidem feci-
set, si omnes sacerdotes ad regularem vitam in-
vitasset, quam regulariter viventes a dominicarum
ovium custodia penitus removisset, quibus tanto
plus displaceat aliena malitia, quanto longius di-
ficerent a sua, &c. Suae tamen episcopo ade-
dire.*

*Contigit autem ut alii collectores in his labora-
verint, licet non omnes recessurias canentes, neque
codem ordinis, exscriptoribusque, sed longe minorum
numerum, ut inter alios Franciscus Bellerskius,
qui preficit ex scripto codice abbatis sancti Dio-
nyssi se descripsisse, sed lingua Gallica a Nicolao Si-
rario Jesuvi viro insignis nominis nostri temporis
Latine redditus:*

Primo statutum est, ut nullus episcopus, vel
abbas, vel aliis & clero quivis, dignitatem ullam
ecclesiasticam a principibus laicis & secularibus
acciperet.

*Ita quod virges ejusmodi controversia, refragan-
tibus schismaticis principibus: in singulari quaque con-
ciliis hoc scutulo celebratis id repetitum sapienter
reptius. Pergit.*

Eademque opera omnia simoniae rerum sa-
crarum acquisitionem vetuit. Prohibuit omnibus
in ordinibus sacris constitutis, ne cum mulieri-
bus vel matrimonio conjungatis, vel nor. conjunc-
tis, consuetudinem haberent, sed in perpetuo
degerent calibatu.

Quod si quis fornicatione pollueretur, omni
ecclesiastica privari dignitate iusserunt.

Uti absolverentur a simonia criminis qui bene-
ficia possiderent a suis cognatis eorum causa pre-
tio empti, iis tamen incisis.

Vetitum est etiam laicos a die cinerum ad fe-
stum pasche caribus vesci. Clericos autem & in
ecclesia promotis, a quinquagesima dominica ad
diem resurrectionis domini.

Neve sabbati sancti officium divinum ante ho-
ram nonam matutinam celebraretur.

Qui manus injiceret in episcopum, vel eum in
vincula aut carcerem duceret, impius declaratus
est, & legis cognitionis Dei penitus expers,
& ut anathemate seriretur, atque ab ecclesiis
communione rejeiceretur.

Qui parem vim sacerdet clericis, atque ad or-
dines sacros promotis, fuerunt & anathematice
percussi: & qui bona morientium episcoporum
vel abbatum invaderent, tamquam sacrilegi &
excommunicati.

Ut nemo admitteretur, vel consecraretur in-
episcopum, nisi presbyter aut diaconus esset, aut
subd.